

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

12. lipnja 2014.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Direktiva 2003/88/EZ – Organizacija radnog vremena – Plaćeni godišnji odmor – Novčana naknada u slučaju smrti“

U predmetu C-118/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Landesarbeitsgericht Hamm (Njemačka), odlukom od 14. veljače 2013., koju je Sud zaprimio 14. ožujka 2013., u postupku

Gülay Bollacke

protiv

K + K Klaas & Kock B. V. & Co. KG,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, predsjednik vijeća, E. Levits (izvjestitelj), M. Berger, S. Rodin i F. Biltgen, suci
nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za K + K Klaas & Kock B. V. & Co. KG, M. Scheier, *Rechtsanwalt*,
- za njemačku vladu, T. Henze i J. Möller, u svojstvu agenata,
- za dansku vladu, M. Wolff i V. Pasternak Jørgensen, u svojstvu agenata,
- za mađarsku vladu, M. Fehér kao i K. Szíjjártó i K. Molnár, u svojstvu agenata,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, L. Christie, u svojstvu agenta, uz asistenciju E. Dixon, *barrister*,
- za Europsku komisiju, M. van Beek i F. Schatz, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez njegovog mišljenja,

* Jezik postupka: njemački

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 7. Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenog 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL L 299, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 31.).
- 2 Ovaj zahtjev postavljen je u okviru spora između G. Bollacke i bivšeg poslodavca njezinog pokojnog supruga, K + K Klaas & Kock B. V. & Co. KG (u daljnjem tekstu: K + K), oko prava dotične na isplatu novčane naknade za plaćeni godišnji odmor koji J. Bollacke nije iskoristio do dana svoje smrti.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 7. Direktive 2003/88, pod naslovom „Godišnji odmor“, glasi kako slijedi:

„1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi svaki radnik imao pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna, ovisno o uvjetima za stjecanje prava i za odobravanje takvog odmora utvrđenim nacionalnim propisima i/ili praksom.

2. Najkraći plaćeni godišnji odmor ne može se zamijeniti novčanom naknadom, osim u slučaju prestanka radnog odnosa.“
- 4 Članak 15. navedene direktive, pod naslovom „Povoljniji propisi“, navodi:

„Ova Direktiva ne dovodi u pitanje pravo država članica da primjenjuju ili donose zakone i druge propise povoljnije za zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika odnosno da olakšavaju ili dopuštaju primjenu kolektivnih ugovora ili sporazuma između socijalnih partnera povoljnijih za zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika.“
- 5 Članak 17. navedene direktive propisuje da države članice mogu odstupati od određenih odredaba te direktive. Međutim, nikakvo odstupanje nije dopušteno u odnosu na članak 7. iste direktive.

Njemačko pravo

- 6 Članak 7. stavak 4. saveznog zakona o dopustima (Bundesurlaubsgesetz) od 8. siječnja 1963. (BGBl. 1963, str. 2.), u verziji od 7. svibnja 2002. (BGBl. 2002 I, str. 1529.), propisuje:

„Ako se u slučaju prestanka radnog odnosa više ne može u cijelosti ili djelomično odobriti dopust, isplatit će se naknada.“
- 7 Prema članku 1922. stavku 1. Građanskog zakonika (Bürgerliches Gesetzbuch), ukupna imovina jedne osobe (nasljedstvo) prenosi se, nakon smrti te osobe (otvaranje nasljedstva), na jednu ili više osoba (nasljednici).

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 8 G. Bollacke je bila supruga i jedinstveni je pravni sljednik svoga supruga, koji je bio zaposlen kod K + K između 1. kolovoza 1998. i 19. studenog 2010., dana svoje smrti.
- 9 Od 2009. J. Bollacke bolovao je od teške bolesti. Tijekom te godine utvrđena mu je nesposobnost za rad tijekom više od osam mjeseci. Ponovno je bio nesposoban za rad od 11. listopada 2010. do dana svoje smrti.
- 10 Nesporno je da je J. Bollacke imao, na dan svoje smrti, pravo na minimalno 140,5 dana neiskorištenog godišnjeg odmora.
- 11 Dopisom od 31. siječnja 2011. G. Bollacke je od K + K zatražila novčanu naknadu na temelju tih neiskorištenih dana godišnjeg odmora. K + K je odbio njezin zahtjev uz obrazloženje kako je dvojbeno da se radi o pravu prenosivom na nasljednike.
- 12 Prvostupanjski sud koji je rješavao o tužbi G. Bollacke također je odbio njezin zahtjev uz obrazloženje da prema sudskoj praksi Bundesarbeitsgerichta ne nastaje pravo na novčanu naknadu za neiskorišteni godišnji odmor u slučaju prestanka radnog odnosa kada do prestanka radnog odnosa dolazi zbog smrti radnika. Protiv te odluke podnesena je žalba, sud koji je uputio zahtjev dvoji oko utemeljenosti nacionalne sudske prakse u pogledu sudske prakse Suda, koja se odnosi na članak 7. Direktive 2003/88.
- 13 U tim je okolnostima Landesarbeitsgericht Hamm odlučio prekinuti postupak i Sudu postaviti sljedeća prethodna pitanja:
 - „1) Treba li članak 7. stavak 1. Direktive 2003/88 tumačiti u smislu da stvara prepreku nacionalnim propisima ili praksi prema kojima cjelokupno pravo na minimalni plaćeni godišnji odmor prestaje smrću radnika, odnosno ne samo pravo biti slobodan od posla (koje se od tada više ne može ostvariti), već i pravo na plaćanje naknade za godišnji odmor?
 - 2) Treba li članak 7. stavak 2. Direktive 2003/88 tumačiti u smislu da je u slučaju prestanka radnog odnosa zahtjev za naknadu za neiskorišteni minimalni plaćeni godišnji odmor vezan uz osobu radnika na način da ga samo on može postaviti, i to kako bi, čak i kasnije, ostvario cilj odmora i slobodnog vremena za koji se veže odobrenje plaćenog godišnjeg odmora?
 - 3) Treba li članak 7. stavak 1. Direktive 2003/88 tumačiti u smislu da je, u okviru organizacije radnog vremena, poslodavac obvezan, uzimajući u obzir zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika, efektivno odobriti radniku dopust do kraja kalendarske godine ili, najkasnije, do isteka razdoblja do kojega se može prenijeti godišnji odmor, koje se primjenjuje na radni odnos, bez obzira na to je li radnik podnio zahtjev za dopust ili nije?“

O prethodnim pitanjima

- 14 Svojim trima pitanjima, koja je potrebno zajedno ispitati, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 7. Direktive 2003/88 tumačiti u smislu da se protivi nacionalnim propisima ili praksi, poput onih u glavnom postupku, koji predviđaju da pravo na plaćeni godišnji odmor prestaje bez davanja prava na novčanu naknadu za neiskorišteni dio godišnjeg odmora kada radni odnos prestaje zbog smrti radnika i, ako je tako, ovisi li primanje te naknade o prethodno podnesenom zahtjevu zainteresirane osobe.

- 15 U tom pogledu, treba istaknuti, prvo, da pravo na plaćeni godišnji odmor svakog radnika treba smatrati načelom socijalnog prava kojem Unija pridaje posebnu važnost, od kojega se ne može odstupiti i čija se provedba od strane nacionalnih tijela vlasti mora odvijati isključivo u okviru ograničenja izričito predviđenih samom Direktivom Vijeća 93/104/EZ od 23. studenog 1993. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL L 307, str. 18), koja je kodificirana Direktivom 2003/88 (vidjeti presude Schultz-Hoff i dr., C-350/06 i C-520/06, EU:C:2009:18, t. 22.; KHS, C-214/10, EU:C:2011:761, t. 23., kao i Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, t. 16.).
- 16 Nadalje, treba naglasiti, s jedne strane, da članak 7. Direktive 2003/88 nije među odredbama u pogledu kojih ta direktiva izričito dopušta odstupanja (vidjeti presudu Schultz-Hoff i dr., EU:C:2009:18, točka 24.), i, s druge strane, da ta direktiva tretira pravo na godišnji odmor i pravo na isplatu naknade kao dvije sastavnice jednog jedinstvenog prava.
- 17 Konačno, Sud je već isticao da u slučaju prestanka radnog odnosa kada, stoga, stvarno korištenje plaćenog godišnjeg odmora više nije moguće, članak 7. stavak 2. Direktive 2003/88 propisuje da radnik ima pravo na naknadu kako bi se izbjeglo da, zbog te nemogućnosti, bude isključen od svakog uživanja prava na plaćeni godišnji odmor, čak i u novčanom obliku (vidjeti u tom smislu presude Schultz-Hoff i dr., EU:C:2009:18, t. 56., kao i Neidel, C-337/10, EU:C:2012:263, t. 29.).
- 18 Sud je tako smatrao da članak 7. stavak 2. Direktive 2003/88 treba tumačiti u smislu da se protiv nacionalnim odredbama ili praksi koje predviđaju da se, kada dođe do prestanka radnog odnosa, nikakva novčana naknada za neiskorišteni plaćeni godišnji odmor ne isplaćuje radniku koji je bio na bolovanju tijekom cijelog ili dijela referentnog razdoblja i/ili razdoblja do kojega se može prenijeti godišnji odmor, zbog čega nije iskoristio svoje pravo na plaćeni godišnji odmor (presuda Schultz-Hoff i dr., EU:C:2009:18, točka 62.).
- 19 S obzirom na tu sudsku praksu treba istražiti može li, pod pretpostavkom da je okolnost zbog koje je prestao radni odnos bila smrt radnika, takav događaj biti prepreka pretvaranju prava na plaćeni godišnji odmor u pravo na novčanu naknadu.
- 20 U tom pogledu, treba istaknuti da je pravo na godišnji odmor samo jedna od dviju sastavnica bitnog načela socijalnog prava Unije koje također uključuje i pravo na isplatu naknade (vidjeti u tom smislu presudu Schultz-Hoff i dr., EU:C:2009:18, točka 60. i navedenu sudsku praksu).
- 21 Naime, izraz „plaćeni godišnji odmor“ koji zakonodavac Unije koristi posebno u članku 7. Direktive 2003/88 znači da se tijekom trajanja godišnjeg odmora u smislu te direktive mora i dalje isplaćivati naknada. Drugim riječima, radnik mora nastaviti primati uobičajenu naknadu tijekom tog razdoblja odmora i opuštanja (vidjeti u tom smislu presude Robinson-Steele i dr., C-131/04 i C-257/04, EU:C:2006:177, t. 50., Schultz-Hoff i dr., EU:C:2009:18, t. 58., i Lock, C-539/12, EU:C:2014:351, t. 16.).
- 22 Kako bi jamčio poštovanje temeljnih prava radnika zaštićenih pravom Unije, Sud ne smije restriktivno tumačiti članak 7. stavak 2. Direktive 2003/88 na štetu prava koja za radnike proizlaze iz tog članka (vidjeti u tom smislu osobito presudu Heimann i Toltschin, C-229/11 i C-230/11, EU:C:2012:693, t. 23. i navedenu sudsku praksu, kao i rješenje Brandes, C-415/12, EU:C:2013:398, t. 29. i navedenu sudsku praksu).
- 23 Nadalje, treba istaknuti, kao što navodi i mađarska vlada u svojem očitovanju, da članak 7. stavak 2. Direktive 2003/88, ne postavlja niti jedan uvjet za stjecanje prava na novčanu naknadu, osim u vezi s činjenicom da je, s jedne strane, radni odnos prestao, i da, s druge strane, radnik nije iskoristio sav godišnji odmor na koji je imao pravo na dan kada je radni odnos prestao.
- 24 Konačno, treba zaključiti da se primanje novčane naknade u slučaju kada radni odnos prestaje zbog smrti radnika pokazalo neophodnim kako bi se osigurao korisni učinak prava na plaćeni godišnji odmor, koje se radniku odobrava temeljem Direktive 2003/88.

- 25 Naime, ako bi obveza isplate za godišnji odmor prestala s prestankom radnog odnosa zbog smrti radnika, ta okolnost dovela bi do toga da slučajan događaj, koji se nalazi izvan kontrole kako radnika tako i poslodavca, sam po sebi i s povratnim djelovanjem prouzroči potpuni gubitak prava na plaćeni godišnji odmor koje je zajamčeno člankom 7. Direktive 2003/88.
- 26 Iz svih tih razloga, tu odredbu Direktive 2003/88 ne može se stoga tumačiti u smislu da navedeno pravo može prestati zbog smrti radnika.
- 27 Nadalje, budući da članak 7. stavak 2. Direktive 2003/88 ne postavlja nikakve uvjete za stjecanje prava na novčanu naknadu osim u vezi s činjenicom da je radni odnos prestao, mora se zaključiti da primanje takve naknade ne bi trebalo ovisiti o postojanju prethodnog zahtjeva u tu svrhu.
- 28 Naime, s jedne strane, ovo pravo neposredno proizlazi iz navedene direktive a da dotični radnik ne mora intervenirati u tom pogledu i, s druge strane, to pravo ne može ovisiti o bilo kojem uvjetu osim onih koji su izričito propisani, tako da okolnost da radnik nije prethodno zahtijevao primanje novčane naknade temeljem članka 7. stavka 2. iste direktive uopće nije relevantna.
- 29 Proizlazi, s jedne strane, da se članak 7. Direktive 2003/88 ne može tumačiti u smislu da smrt radnika zbog koje prestaje njegov radni odnos oslobađa poslodavca pokojnog radnika od plaćanja novčane naknade na koju bi ovaj normalno imao pravo temeljem neiskorištenog plaćenog godišnjeg odmora i, s druge strane, da primanje takve naknade ne bi trebalo ovisiti o postojanju prethodnog zahtjeva u tu svrhu.
- 30 Iz navedenih razmatranja proizlazi da na postavljena prethodna pitanja treba odgovoriti da članak 7. Direktive 2003/88 treba tumačiti u smislu da se protivi nacionalnim propisima ili praksi poput onih u glavnom postupku, koji predviđaju da pravo na plaćeni godišnji odmor prestaje bez davanja prava na novčanu naknadu za neiskorišteni godišnji odmor, kada radni odnos prestaje zbog smrti radnika. Primanje takve naknade ne može ovisiti o prethodnom zahtjevu zainteresirane osobe.

Troškovi

- 31 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Članak 7. Direktive Europskog parlamenta i Vijeća 2003/88/EZ od 4. studenog 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena treba tumačiti u smislu da se protivi nacionalnim zakonodavstvima ili praksi poput onih u glavnom postupku, koji predviđaju da pravo na plaćeni godišnji odmor prestaje bez davanja prava na novčanu naknadu za neiskorišteni godišnji odmor kada radni odnos prestaje zbog smrti radnika. Primanje takve naknade ne smije zavisiti od prethodnog zahtjeva zainteresirane osobe.

Potpisi